

Ansökan om ekonomiskt stöd för utvärdering/uppföljning av brottsförebyggande arbete

Grunduppgifter

Utvärderingens/uppföljningens namn: Sommargata som brottsförebyggande insats - fallstudie Östergatan i Trelleborg		
Period Ange start- och slutdatum för utvärderingen/uppföljningen. Fr o m <input type="text" value="2024-01-08"/> T o m <input type="text" value="2026-01-08"/>		
Ekonomiskt stöd <i>Projekt som ska utvärderas av en disputerad person eller av en doktorand som handleds av en disputerad person anställd av en institution vid ett universitet eller högskola, kan ansöka om ekonomiskt stöd upp till 750 000 kr. För övriga projekt kan stödet högst uppgå till 400 000 kr.</i> Ska utvärderingen genomföras av en disputerad person eller av en doktorand som handleds av en disputerad person anställd av en institution vid universitet eller högskola? JA ☐ NEJ ☒ Namn på personen <input type="text"/> Sökt belopp från Brå <input type="text" value="400 000"/> kronor.		
Sökande organisation Organisationens namn Trelleborgs kommun		
Besöksadress Algatan 13		Postnr och postort 231 83 Trelleborg
Telefon 0410-73 30 00	Organisationsnr 212000-1199	Kontonr (plus- eller bankgiro) FYLL I
Företrädare för organisationen (behörig firmatecknare) 		
Är den sökande en förening eller organisation ska denna till ansökan bifoga kopia på konstituerande mötesprotokoll eller motsvarande behörighetshandlingar för att styrka sin juridiska person. Den som skickar ansökan ska intyga sin rätt att företräda den sökande organisationen till exempel såsom firmatecknare eller enligt delegationsordning. Behörigheten ska styrkas genom lämplig dokumentation. Detta gäller även om sökanden är en myndighet eller kommun.		
Kontaktperson (Huvudansvarig för dialogen med Brås handläggare och för avrapporteringen till Brå.) Namn Sarah Søndergaard		
Utdelningsadress (gata eller postbox) Box 173		Postnr och postort 231 23 Trelleborg
Telefon 0730611792		E-postadress Sarah.Sondergaard@trelleborg.se

Av budgeten ska tydligt framgå hur den totala budgeten ser ut, vilka kostnader som är tänkta att täckas av Brås stöd och vilka övriga finansiärer som eventuellt finns.

Typ av kostnader	Totalbudget	Medel sökt från Brå
Uppföljning och analys av brottsanmälningar	70 000	70 000
Intervjuer med lokala nyckelaktörer	50 000	50 000
Medborgardialog och trygghetsinventering	120 000	120 000
Omvärldsanalys	60 000	60 000
Sammanställning och projektledning	100 000	100 000
Summa:	400 000	400 000

Övriga finansiärer	Sökt summa	Beviljad summa
Summa:		

Beskrivning av utvärderingen eller uppföljningen

Nu gäller det att motivera varför just er utvärdering/uppföljning ska beviljas ekonomiskt stöd!

För att Brå ska kunna ta ställning till er ansökan, behöver den i detalj beskriva såväl den ursprungliga *lägesbilden* och era *brotsförebyggande åtgärder* som den *utvärdering eller uppföljning* som ni nu avser att göra. I slutet finns ytterligare skrivutrymme vid behov. Ni kan även bifoga kompletterande information om behov finns men sträva efter att besvara samtliga frågor nedan utförligt i formuläret.

Inledande motivering

1. Beskriv övergripande vad ni planerar att utvärdera och hur ni ska gå tillväga.

I ett större antal städer runtom i Sverige genomförs varje år så kallade "sommargator" eller "sommartorg". Vanligt förekommande skäl för dessa är att skapa bilfria gångstråk, mötesplatser samt platser för nöjen och handel som är attraktiva för fotgängare. Dock finns inte många dokumenterade exempel där det uttalade syftet främst har varit att just motverka otrygghet vid brottsbelastade platser. Denna utvärdering ämnar till att öka kunskapen om "sommargator" som en brottspreventiv och trygghetsfrämjande åtgärd, genom en fördjupad uppföljning av sommargågatan på Östergatan i Trelleborg. Utvärderingen kommer även att göra jämförelser med såväl en parallellgata i Trelleborg som sommargator i andra delar av Sverige för att kunna ge svar på om den lokala fysiska miljön har en påverkan på förekomsten av brott och otrygghet.

Östergatan är en relativt central gata i Trelleborg som under lång tid har identifierats som en av kommunens hot spots för brott och otrygghet. Gatan har under många år upplevts som bortglömd av de boende och av näringsidkarna. Den övergivna gatan känns ofta otrygg och otrivsamt vilket ger utrymme för brott. Under de senaste åren har dessutom en tyngre kriminalitet (bl.a. skjutningar) fått ökat utrymme varav risken att utsättas för ett brott ökat vilket skapar både otrygghet samt rädsla. Genom Tryggare Trelleborg och arbetsgruppen Tillsammans mot brott, som består av fastighetsägare, Citysamverkan och kommunen har förslaget Sommargågata som en del av flera åtgärder lyfts upp.

Målet med omformningen av en del av Östergatan till en bilfri sommargågata under juni-augusti är att göra gatan mer trygg och attraktiv att vistas på genom att öka antalet, och blandningen av, människor för på så vis skapa en ökad social kontroll. Genom sommargågatan förlänger vi handelsstråket österut och ger näringsidkare en större möjlighet att kunna flytta ut sin verksamhet på gatan. Syftet är även att ge mer plats åt människan i centrum genom att skapa ett stadsrum som uppmuntrar till aktivitet och vistelse. Insatsen innebär även att det blir en bilfri gata, vilket i sin tur bidrar till minskad tillgänglighet av olämplig brottslig verksamhet. Sommargågatan planeras som en treårig insats som kommer innefatta såväl tillförsel av belysning, sittplatser, växtlighet, cykelparkeringar och skyltar.

För att kunna svara på utvärderingens frågeställningar planeras den innehålla följande delmoment:

1. Uppföljning av utvalda brottstyper utifrån lokal lägesbild. Uppföljningen omfattar dels det aktuella området för insatsen, dels ett kontrollområde (Nygatan) med jämförelser däremellan för att identifiera eventuella förflyttningseffekter. En analys görs av insamlat material från 2019-2024 för att identifiera mönster och trender utifrån tid, brottskod/-typ samt om möjligt kön och ålder.
2. En inventering av den fysiska miljön vid insatsområdet, samt jämförelser med kontrollområdet, för att identifiera eventuella aspekter av gatumiljöns och fastigheters utformning som kan ha en påverkan på den lokala brottsbilden. Momentet genomförs utifrån ett situationellt brottspreventivt perspektiv.
3. Dialog med berörda fastighetsägare, näringsidkare, polis, väktarbolag, trygghetsvårdare, fältare samt andra aktörer som har lokal närvaro och/eller är involverade i genomförandet av insatsen. Momentet görs dels för att samla in kvalitativ kunskap om vilka förväntningar aktörerna har på sommargågatans möjligheter att påverka den lokala problembilden, dels för att följa upp om de efteråt upplever att förväntningarna infriades.
4. Dialog med allmänheten för att kartlägga om de upplever att insatsen har en påverkan på upplevd trygghet i Trelleborgs centrum, samt om det finns önskemål på hur insatsen kan vidareutvecklas.
5. Omvärldsanalys av hur sommargator har använts i Sverige för att öka trygghet och motverka brott.

Lägesbild

2. Hur har ni tagit fram er bild av situationen?

Tryggare Trelleborg samlar allt förebyggande arbete i Trelleborg där samtliga förvaltningar ingår och det är där arbetsgruppen Tillsammans mot brott finns placerad som samordnar det strategiska arbetet. Inom arbetsgruppen samverkar fastighetsägare, Citysamverkan och kommunen och det är där som förslaget Sommargågata lyftes upp som en del av flera andra åtgärder. Polisen och Trygghetsvårdar deltog i ett tidigt skede på möten med arbetsgruppen för att råda i vilken del av gatan som bör inkluderas i åtgärden.

Framtagandet av lägesbilden sker i första hand genom EST (effektiv samordning för trygghet). Metoden innebär att Polismyndigheten samt ingående aktörer i Tryggare Trelleborg gemensamt och regelbundet tar fram en lägesbild över den totala problembilden i kommunen. Genom kontinuerlig uppföljning av ärenden och händelser har kommunen möjlighet att arbeta kunskapsbaserat och proaktivt med brottsförebyggande insatser. Vi har sedan förra året även använt oss av ett digitalt verktyg för inrapportering från invånare om otrygghetsskapande inslag i den fysiska miljön. Verktöget är ett viktigt komplement till den ordinarie informationsinsamling som sker.

3. Vilka problem har identifierats?

Östergatan är en relativt central gata i Trelleborg som under lång tid har identifierats som en av kommunens hot spots för brott och otrygghet. Gatan har under många år upplevts som bortglömd av de boende och av näringsidkarna. Den övergivna gatan känns ofta otrygg och otrivsamt vilket ger utrymme för brott. Under de senaste åren har dessutom en tyngre kriminalitet (bl.a. skjutningar) fått ökat utrymme varav risken att utsättas för brott har ökat vilket skapar både otrygghet och rädsla. De brott som i övrigt framgår vara de mest förekommande är ordningsstörningar, tillgrepp, rån, ofredande, våldsbrott, skadegörelse samt narkotikabrott. Problembilden har varit som mest uttalad på den västra delen av Östergatan, och det är därför där som sommargatan är förlagd.

4. Vilka är de troliga bakomliggande orsakerna till dem?

Vår hypotes bygger huvudsakligen på följande två teoretiska resonemang:

Rutinaktivitetsteorin eller brottstriangeln förklarar förekomsten av brott utifrån tre förutsättningar som påverkar möjligheten till att begå brott. Förutsättningarna är: att det finns en eller flera motiverade gärningsmän, ett eftersträvt objekt eller mål, samt att det finns en avsaknad av kapabla väktare.

Relationen mellan brottslighet, otrygghet och stadsutformning kan även förklaras av CPTED-modellen (sv. Brotsprevention genom arkitektonisk design). Enligt denna modell finns det sätt att utforma fysiska miljöer så att de försvårar förekomsten av brottslighet och främjar trygghetsupplevelsen utifrån sex huvudsakliga principer. Dessa är territorialitet, tillträdeskontroll, övervakning, försvårande av brottsgenombörande, image, och aktivitetsstöd. En av de mest relevanta principerna är naturlig övervakning som innebär att det finns uppsikt över platsen från omkringliggande byggnader, samt formella väktare som övervakar platsen. Utöver detta ser vi att principerna aktivitetsfrämjande och image/underhåll är relevanta för problematiken på Östergatan, vilket betyder att det ska finnas aktiviteter på platsen som skapar liv och rörelse samt att skicket på den fysiska miljön ska vara god.

Brottsförebyggande åtgärder

5. Vilken/vilka brottsförebyggande åtgärder ska utvärderas eller följas upp?

Sommargågatan längsmed Östergatan planeras som en treårig insats som kommer innefatta såväl tillförsel av belysning, sittplatser, växtlighet, cykelparkeringar och skyltar. De näringsidkare som finns längsmed gatan kommer få möjlighet att flytta ut sin verksamhet till gatan. Även andra aktörer kommer att bjudas in till att bidra till att aktivera sommargatan. Under det första året (2023) kommer insatsen att ske som ett test i mindre skala, för att därefter utökas i omfattning och innehåll under 2024-2025.

En mer utförlig beskrivning och illustration av insatsens utformning finns på kommunens hemsida: <https://www.trelleborg.se/sv/omsorg-och-hjalp/trygg-saker/tryggare-trelleborg/sommargata/>

6. På vilket sätt är det tänkt att åtgärderna påverkar de troliga orsakerna till problemen?

Genom att öka antalet, och blandningen av, människor skapas på så vis en ökad social kontroll som försvårar för eventuella gärningsmän att begå brott. Genom sommargågatan förlänger vi handelsstråket österut och ger näringsidkare en större möjlighet att kunna flytta ut sin verksamhet på gatan. Syftet är även att ge mer plats åt människan i centrum genom att skapa ett stadsrum som uppmuntrar till aktivitet och vistelse. Insatsen innebär även att det blir en bilfri gata, vilket i sin tur bidrar till minskad tillgänglighet av olämplig brottslig verksamhet. Forskning (Kärrholm, Mattias (2012). Retailising Space. Architecture, Retail and the Territorialisation of Public Space) visar att miljöer där fotgängare prioriteras i större utsträckning får möjlighet att utveckla en flexibilitet som bjuder in till att användas till flera olika ändamål. Miljöer där (motor-)fordonstrafik prioriteras tenderar däremot att få en mer rigid utformning och begränsade användningsområden.

7. Vilka mål har satts upp för de brottsförebyggande åtgärderna?

Målet med att göra en del av Östergatan till en bilfri sommargågata under juni-augusti är att göra gatan mer trygg och attraktiv att vistas på. Genom att skapa en stadskärna med fokus på trygghet och platsutveckling får vi fler medborgare och besökare att vilja komma till oss och stanna längre. Vårt mål är att såväl trelleborgare som näringsidkare alltid ska känna sig trygga och stolta.

8. Har något lokalt brottsförebyggande råd eller motsvarande varit involverat i arbetet? Och är de åtgärder som ska utvärderas inskrivna i samverkansöverenskommelsen mellan kommun och polis eller i myndigheternas medborgarlöfte?

Det finns ett brottsförebyggande samverkansforum, Tryggare Trelleborg som är drivande i att planera och genomföra sommargågatan. Dock är inte insatsen i sig inskriven i kommunens medborgarlöfte eller samverkansöverenskommelse med polismyndigheten.

Utvärdering eller uppföljning

9. Vad är syftet med utvärderingen eller uppföljningen?

Vi vill ta reda på om sommargågatan ger en positiv effekt på den lokala brottsbilden och upplevda tryggheten på Östergatan, samt om det går att se att konceptet har använts framgångsrikt i andra delar av Sverige utifrån ett liknande syfte. En viktig målsättning med denna utvärdering är att se om sommargatan, som är en temporär åtgärd, kan sägas få en mer långsiktig påverkan på den lokala brottsbilden och hur området upplevs av invånarna.

Det finns en risk att de positiva effekterna av sommargågatan endast är märkbara så länge som insatsen pågår, men om så är fallet är det också viktig kunskap att ta med sig till framtida sommargator i såväl Trelleborg som i andra delar av landet. Det är även viktigt att framhålla att det främsta syftet med sommargågatan i Trelleborg är att motverka otrygghet och brott främst kopplat till våldsbrott, narkotikabrott och ordningsstörningar. I andra fall kan det dock vara så att sommargågor främst har skapats till följd av trafikproblem eller av skäl som inte är relaterade till förekomsten av brott.

10. Vilken kunskap kan förhoppningsvis komma ut av den?

- huruvida en aktivering och tillförsel av kapabla väktare längs med en brottsutsatt gata, med hjälp av sommargatan, kan bidra till att motverka otrygghet och minska antalet brott under insatsperioden.
- huruvida sommargatan får långsiktig effekt på Östergatans utsatthet för brott, eller om effekten avtar när insatsperioden tar slut.
- huruvida brottsligheten förflyttar sig till omgivande kvarter under insatsperioden, såsom Nygatan.
- huruvida det kan finnas aspekter i utformningen av den fysiska miljön längs med insatsområdet som påverkar den lokala brottsbilden.
- huruvida sommargatan får en positiv effekt på det lokala näringslivet längs Östergatan och övriga aktörer som bidrar till genomförandet av insatsen.
- huruvida andra kommuner har använt sig av sommargator som ett sätt att öka trygghet och motverka brott, och om det har visat sig vara framgångsrikt eller inte.

11. Vilka frågeställningar kommer den att besvara?

1. Vilken, om någon, effekt får sommargatan på förekomsten av brott längs med Östergatan? Går det att se några mönster eller trender utifrån kronologi, geografi, brottstyp/-kod, kön eller ålder?
2. Finns det egenskaper i utformningen av Östergatan som spelar roll för de brottstyper som förekommer, och skiljer den sig gentemot omgivande kvarter?
3. Upplever invånarna som besöker sommargatan att den bidrar till att öka trygghetsupplevelsen av Östergatan och till Trelleborgs stadskärna som helhet?
4. Upplever aktörer som har lokal närvaro och/eller är involverade i genomförandet av insatsen att sommargatan bidrar till ökad trygghet och säkerhet för deras verksamheter, och vilka förväntningar har de på sommargatans effekter?

12. Kan utvärderingen/uppföljningen spridas vidare och vara av intresse för andra brottsförebyggande aktörer i landet?

I och med att sommargator har blivit en relativt vanlig företeelse i många delar av Sverige på senare år lär det finnas ett allmänintresse för om det kan användas som ett sätt att göra brottsutsatta miljöer mer trygga och säkra att vistas på. Den kunskap som utvärderingen tar fram kan vara användbar för såväl polisen som kommunala brottsförebyggare, samhällsplanerare samt verksamhetsutvecklare. Sommargatan som koncept har utvärderats i olika sammanhang men det har vad vi känner till aldrig tidigare tagits ett samlat grepp om detta utifrån ett brottsförebyggande perspektiv.

13. Vilka metoder och underlag kommer att använda (t ex enkäter, statistik)?

Utvärderingen kommer genomföras i flera steg utifrån flera källmaterial och metoder för att kunna undersöka vilken effekt insatsen får utifrån olika perspektiv och skalor (aktörer, geografi, tidsmässigt). En uppföljning och analys av anmälda brott kommer ske för att identifiera trender och mönster och där även jämförelser görs mellan insatsområdet och kontrollområdet för att synliggöra eventuella förflyttningseffekter och lokala skillnader. En inventering av den fysiska miljön kommer utföras utifrån ett situationellt brottspreventivt perspektiv för att ge kunskap om hur den fysiska miljöns utformning kan bidra till de brott som förekommer. Intervjuer med lokala nyckelaktörer, samt med allmänheten, kommer att ske för att kartlägga deras förväntningar och vilken effekt de upplever av insatsen. En omvärldsanalys kommer ske med nationella och internationella jämförelser av andra sommargator.

14. Beskriv ev. risker och begränsningar som behöver tas i beaktande vid genomförandet.

Risker i genomförandet bedöms framför allt vara kopplade till möjligheter att få tillgång till relevanta data, samt vilken tillförlitlighet denna data kan anses ha. Bortfall i anmälningssstatistiken kan finnas genom att brott som sker inte anmäls till Polisen, vilket kan göra att uppgifterna inte är tillförlitliga och därmed ge en missvisande bild över den brottsbild som finns i centrala Trelleborg.

15. Redovisa hur ni har resonerat kring kön och ålder och hur barnperspektivet har beaktats (för barn under 18 år) vid upplägget. Vid slutrapporteringen ska ni, i möjligaste mån, redogöra för köns- och åldersfördelningen hos dem som varit mottagare för åtgärderna och vad detta har inneburit för arbetet och dess resultat.

All brottsstatistik kommer om möjligt att presenteras fördelat på ålder och kön för att få en uppfattning om vilka individer som är mest utsatta för de brott som sker. Trygghetsmätningar och intervjuer med invånare kommer på samma sätt att bedömas för att synliggöra på vilket sätt invånarnas upplevelser av otrygghet skiljer sig utifrån ålder, kön och om möjligt i kombination med andra bakgrundsvariabler.

Barnperspektivet kommer framför allt beaktas genom att en uppföljning av workshops med elever från grundskolan och gymnasiet kommer att ingå som en del av utvärderingen. Dessa workshops kommer genomföras under hösten 2023 av Tryggare Trelleborg och syftar till att ge oss kunskap om hur sommargatan kan utvecklas till framtida upplagor för att bli mer trygg och attraktiv för barn.

16. Vem ska göra utvärderingen/uppföljningen? Preciserar hur styrningen och ansvarsfördelningen ser ut.

Trelleborgs kommun äger utvärderingen och kommer att anlita en extern konsult för genomförandet av utvärderingen och analysera materialet. Löpande kontakt genom mail, telefon och avstämningsmöten kommer att hållas för att säkerställa att utvärderingen genomförs utifrån den behovs- och målbild som satts upp mellan Trelleborgs kommun och den externa konsulten.

17. Har ni på något sätt stöd av eller samverkan med något universitet eller högskola?

Nej

18. Beskriv tidsplanen för utvärderingen/uppföljningen, med ungefärliga datum för hållpunkter.

januari 2024: Uppstart och bildande av projektgrupp

2024-01 till 2024-03: Analys av brottsstatistik

2024-04 till 2024-06: Intervjuer med berörda nyckelaktörer

2024-06 till 2024-08: Inventering och medborgardialog

2024-09 till 2024-10: Intervjuer med berörda nyckelaktörer

2024-10 till 2025-03: Omvärldsanalys

2024-12 till 2025-01: Delrapportering till BRÅ

2025-03 till 2025-05: Fortsatt analys av brottsstatistik

2025-06 till 2025-08: Inventering och medborgardialog

2025-09 till 2025-10: Intervjuer med berörda nyckelaktörer

2025-10 till 2025-12: Bearbetning och sammanställning av resultat

januari 2026: Slutrapportering till BRÅ

Ytterligare skrivutrymme vid behov. Hänvisa till den aktuella frågans nummer.

